

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

1. פרק שלישי חזקת הבתים.....1
1. פתיחה.....1
- א. חזקת הבתים והבורות ... וכל שהוא עושה פירות תדיר חזקתן שלש שנים מיום ליום שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינן מיום ליום.....2
- ב. שור המועד כיון שנגה ג' נגיחות נפק ל' מחזקת תם וקם ליה בחזקת מועד.....3
- ג. כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה.....4
- ד. חברך חברא אית ליה וחברא דחברך חברא אית ליה.....4

דף כח.

פרק שלישי חזקת הבתים

פתיחה

קרקע בחזקת¹ בעליה עומדת², והוא חזקת מרא קמא, שמי שידוע שבודאי היה שלו, כמבואר להלן, הוא הנקרא מרא קמא, וכן לגבי ספיקות במכירה אם חלה המכירה או לא, הרי המוכר הוא מרא קמא והוא מוחזק, ואמרינן דלא חלה המכירה.

ולכן קרקע הידוע ע"י עדים שיודעים³ שהיה בחזקת המערער אפילו יום אחד, אף על פי שעתה מחזיק אחר באותה קרקע ואוכל פירותיה או שדר בו,

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ קמ א

² ומצינו גם דין חזקת בעלים לגבי דו"ד שיש בין שוכר ומשכיר, כמבואר בב"מ קב. וקי. שיד המשכיר על העליונה מפני שהוא הבעלים והוא מוחזק

³ כתב הסמ"ע סק"א בשם הרשב"א שאפילו אין העדים יודעים בודאי שהיתה של ראובן המערער אלא שראו אותו או אביו דר בה, ה"ז מוחזק, ובשם הד"מ בשם הרא"ש כתב דהוא הדין אם יש קול מבורר שהוא שלו, והוסיף הנה"מ דהיינו קול מבורר הרבה והיינו שהיה מוחזק בכל העולם שהוא שלו, ואפשר שלגבי יום אחד לא שייך קול מבורר, ולכן נקט השו"ע עדים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וטוען שקנה הקרקע מיד המערער, וזה טוען גזולה היא בידך, המערער נאמן⁴, וישבע היסת ומוציא מיד המחזיק.

טוען המחזיק⁵ שהיה לו שטר מכר ואבד, כל שלא החזיק בה ג' שנים⁶, אינו נאמן בכך⁷, שכן קבעו חז"ל שעד ג' שנים נזהר האדם בשטרו, ומדלא נזהר הפסיד.

אבל אם החזיק בקרקע ג' שנים כראוי⁸, וגם בא מכח טענה שהקרקע שלו, כגון שטוען מכרת השדה או נתת במתנה לי או לאבותי וירשתיה מהם כדין, אין מוציאים אותה מידו, אלא שיש אומרים שצריך המחזיק להשבע שבועת היסת⁹.

א. חזקת הבתים והבורות ... וכל שהוא עושה פירות תדיר חזקתו שלש שנים מיום ליום שדה הבעל חזקתה שלש שנים ואינו מיום ליום

⁴ וכתב בחידושי רעק"א שאם המערער מודה שמכרו לו אלא שטוען שעדיין לא קיבל דמי המקח, אינו נאמן לגבות ממנו במיגו שהיה יכול לומר גזולה היא בידך. וכתב הרמ"א בסוף הסעיף דאע"פ שאין נשבעין על הקרקעות, כמבואר בסימן צה סעיף א, מ"מ היסת משיבעין אף על קרקע, והוסיף הש"ך דה"ה שבועת המשנה.

⁵ שו"ע ונו"כ שם

⁶ ונחלקו הראשונים בהא דמועיל חזקת ג' שנים, אם העיקר משום שאינו נזהר בשטרו ומכח זה אין טענת המערער טענה, או משום דכיון שלא מיהא ג' שנים ריע טענתיה דמערער, ובשו"ת תשורת ש"י ח"ב סימן א דן במי שהחזיק ג' שנים והקרקע רשום על שם המערער בטאבו, ודעת השואל דבכה"ג הו"ל להזהר בשטרו יותר מג' שנים, ואין חזקתו חזקה, והתשורת ש"י סובר שאין זה בכלל ריע טענתיה, דאפשר שמשום איזו סיבה שהיא לא העביר הקרקע על שמו, וצ"ע, ועי' בדבריו שם סימן נג בדין תוקף הרישום בטאבו בדיני ישראל.

⁷ בדברי נאונים כלל לו סימן א דן באם אינו טוען שאבד שטרו אלא טוען שקנה בלי שטר אם מועיל לו חזקה, ומצדד לומר שאינו נאמן משום דאנן סהדי שאין אדם קונה קרקע בלא שטר, והביא בשם שער משפט שגם דעתו נוטה שאינו נאמן, אפילו במיגו דהיה לו שטר ואבד, משום דהוי מיגו במקום אנן סהדי, וסיים הד"ג שבפרט בזמננו שאין קונים בלי שטר כדי להעביר הקרקע על שמו בטאבו, ועי' ערך ש"י.

⁸ שו"ע ונו"כ שם והיינו שיש לו עדים שהשתמש בקרקע או בבית כבתוך שלו, והז"ל קבעו בכל דבר איזה שימוש נקרא חזקה, וכמה זמן נחשב כג' שני חזקה

⁹ שו"ע שם, ובסעיף ב כתב שאינו צריך לישבע אלא שאם רוצה המערער מהרים סתם על מי שמחזיק בשלו שלא כדין, וביאר הרמ"א שדברי המחבר בסעיף ב הוא סברא אחרת ויש מחלוקת בדבר, ועי' בנו"כ שם מ"ש ליישב דברי המחבר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ג' שנים שאמרו לחזקה צריכין להיות מיום ליום, אפילו היו חסרים יום אחד לא החזיק ומסלקין אותו ממנה.

במה דברים אמורים בקרקע שעושה פרי תמיד, כגון בתים והצירות בורות שיחין ומערות והחנויות והפונדקאות והמרחצאות והשובכות ובתי הברדים¹⁰, ובתי השלחין שמשקין אותן תמיד וזורעים בהן ונוטלין, והגנות והפרדסים שזורעים בהם¹¹, וכן העבדים המהלכין¹².

אבל שדה הבעל שהוא שותה מי גשמים בלבד ושדה אילן אינם מיום ליום, אלא כיון שאכל ממנה ג' תבואות ממין אחד הרי אלו כג' שנים, שכיון שאכל הג' תבואות בשופי שוב אינו נזהר בשטרן.

כיצד, היתה שדה תמרים וגדר ג' גדרות, או שדה ענבים ובצר ג' בעירות, או שדה זתים ומסק ג' מסיקות, הרי אלו כג' שנים והויא חזקה, ואפילו היו נטיעת האילנות רצופים ולא היה ביניהם הרחקה כראוי והרי אלו סופן לייבש, אפילו הכי הואיל ואכלן ג' פעמים החזיק, ויש חולקין¹³ שגם באלו אינה חזקה אלא בג' שנים.

ב. שור המועד כיון שנגח ג' נגיחות נפק ל' מחזקת תם וקם

ל'יה בחזקת מועד

כבר התבאר במסכת ב"ק דף כג: שהעושה¹⁴ מעשה שדרכו לעשותו תמיד כמנהג בריתו, הוא הנקרא מועד. והמשנה ועשה מעשה שאין דרך כל מינו לעשותו כן תמיד, כגון שנגח או נשך, הוא נקרא תם. וזה המשנה, אם הרגיל

¹⁰ וגם בית הברדים מיקרי עושים פירות תדיר, כי יש בני אדם שמצניעים כל השנה ודורכים במעט מעט. סמ"ע שם א

¹¹ סמ"ע שם ג שהרי אם נמיעות הם אין צריך חזקה מעת לעת

¹² אפוקי קטנים שאינם מהלכים וכמ"ש הטור והמהב"ב בסוף סימן קל"ה. גם נקט עבד לאפוקי בהמה, דס"ל להמתבר דאין לה חזקה אפילו אחר ג' שנים וכמ"ש שם בסימן קל"ה. סמ"ע שם ד, אבל לא כן דעת הש"ך לעיל (שם סק"ג), רק דעתו דאין חילוק כלל וכמ"ש"כ המחבר סי' ע"ב סעיף כ"א, ע"ש.

¹³ דעת הרמ"א כדעת הרא"ש ור"ה ור"ח דהלכה כשמואל דף לו דגם בהאי בעינן ג' שלימות

¹⁴ שו"ע ונו"כ שפ"ט ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

בשינויו פעמים רבות, נעשה מועד לאותו דבר שהרגיל בו, שנאמר (שמות כא פסוק לו) או נודע פי שור נגח הוא מתמול שלשם.

איזה הוא¹⁵ מועד כל שהעידו בו שלשה ימים, אבל אם נגח ביום אחד או נשך או רביץ או בעט או נגף אפילו מאה פעמים אין זה מועד.

דף כח:

ג. כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה

להלן דף מא. יבואר בעזה"ת שהחזקה¹⁶ שאין עמה טענה אינה חזקה, ולכן אם אומר המחזיק איני יודע של מי הקרקע ולא אמר לי אדם דבר, אף על פי שהחזיק ג' שנים אין זה חזקה, ואם יש למערער עדים שהיא שלו¹⁷ מוציאין מיד המחזיק, אבל אם אינו מביא עדים, אין מוציאין מיד המחזיק.

ד. חברך חברא אית ליה וחברך דחברך חברא אית ליה

עיין להלן דף לט.

¹⁵ רמב"ם שם פרק ו הלכה א

¹⁶ שו"ע ונו"כ קמ"ט

¹⁷ ונראה פשוט דאירי כשהמערער מוען ברי שלי הוא אלא שאין לו עדים, ומסתבר שהמחזיק חייב שבועת היסת. ובגמ"מ סק"ט הקשה מהא דמבואר בסימן קלט סעיף ב גבי שנים חלוקים בדבר זה אומר שלי וזה אומר שלי הוא ואין שניהם מוחזקים, ובא שלישי וחטפו בלא טענה שמוציאין מידו ואין לו תקנה לתשובה עד שישב לשניהם (נראה שאין זה כספק גזל שאין מוציאין מידו, שהרי כלפי אחד מהם הוא ודאי גזלן), אף על פי שאין לשום אחד מהם חזקה, ולמה כאן אין מוציאין מידו בלא עדים, ותירץ דשאני הכא שכבר החזיק בה, ולכן אף אם בא אחד ומוען שלי הוא, מעיקר הדין יהא מונח, כמו בכל אבידות שכשהגיע ליד המוציא אינו מחזירו אלא למי שיביא עדים או סימנים, ואף על גב דבכל אבידות אסור למוציא לאכול הפירות, מ"מ הכא מותר לו לאכול הפירות, כיון שבעל הקרקע אינו כאן ואינו עומד להשכירו חשיב כחצר דלא קיימא לאגרא שמותר להשתמש בתוכו, כמבואר בסימן שסג סעיף ו (ואף על פי שגם בעל האבידה אינו כאן, המוציא ע"ד להחזירו מוחזק בשבילו, אלא שצ"ע אם מותר לו להשכיר שיהא חשוב כחצר דקיימא לאגרא, וגם מ"ש שבדלא קיימא לאגרא מותר להשתמש בו, הוא לאו דוקא, אלא שפטור מלשלם), ואה"נ באבידה קודם שבא ליד אדם ובא אחד ומוען שהוא שלו, ודאי שאין מונעים ממנו מלקחתו, דברי ושמא ברי עדיף, כל שאין כנגדו חזקת ממון, ודוקא כשכבר בא ליד אדם שתופסו בחזקת מי שהוא שלו צריך להביא עדים כדי להוציא מיד המחזיק, ולכן בהא דסימן קלט שחלוקים על בעלות על החפץ, הרי זה בחזקתו ולא בחזקת שאר בני אדם שאצל כולם הוא שמא (לכאורה שם אירי שאפילו שמא אין כאן, שהרי החופף לא בא בטענה אפילו טענת שמא), והם מוענים ברי כל אחד מהם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

